

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Congressen

Under construction. Systeemtherapie en nieuwe media

Jaarconferentie van de Nederlandse Vereniging voor Relatie- en Gezinstherapie, 17 september 2010 te Maarssen.

Binnen een decor van staal, onwerkelijk licht, warmtekanonnen en galmende geluiden lijken we ons te bevinden in een virtuele ruimte. Gehorigheid en kou blijken helaas een fysieke realiteit en de keerzijde van deze prachtige fabriekshal die omgebouwd is tot congrescentrum. Het ongemak wordt echter ruim gecompenseerd door een warm onthaal van oude vertrouwde gezichten tijdens dit jaarlijks terugkerende congres.

De organisatoren kozen dit jaar voor het onderwerp nieuwe media. Een keuze die me enigszins verbaasde, aangezien het Lorentzhuis twee jaar geleden een studiedag organiseerde met vrijwel hetzelfde thema (Gerritsen, 2008). Wat zou dit congres aan nieuwe inzichten opleveren, nu we weer een paar jaar verder zijn?

Wim Veen spreekt over de evolutie van een nieuw soort mens, de *homo zappiens*. Veen is hoogleraar Educatie en technologie aan de Technische Universiteit Delft. De homo zappiens heeft van jongs af aan leren omgaan

met verschillende media en heeft daardoor andere vaardigheden geleerd dan eerdere generaties. De homo zappiens speelt games, bespreekt strategieën, leest nooit meer een handleiding en integreert fysieke en virtuele vrienden. Games lijken onnozel maar ze zijn het niet. Omdat soms wel driehonderd mensen tegelijk samenkomen, steekt achter een game een grote sociale organisatie. Dit vraagt van de deelnemers rijke sociale vaardigheden. Binnen deze sociale organisatie verandert de taal en ethiek. De homo zappiens blijkt georiënteerd op passie en vrijheid en deelt en zorgt met elkaar. Veens lezing is boeiend, mede door de vele beeldfragmenten. Ik voel me gerustgesteld doordat hij de homo zappiens in een ontwikkelingsperspectief zet. Technologie zal zich altijd blijven ontwikkelen, dus ook de homo zappiens zal ooit op een punt komen dat hij een volgende generatie niet meer kan bijhouden. Dit is geen tekort, het is een gevolg van de evolutie.

...online games vragen van de deelnemers rijke sociale vaardigheden...

Volgens Iris Shacher draagt de digitale wereld bij aan een nieuwe interactie tussen ouder en kind. Shacher werkt met Haim Omer in een 'parent counseling unit' in het Schneiders Hospital in Tel Aviv. Ze leidt een onderzoek naar digitale ervaringen van kinderen versus de betrokkenheid van ouders. Opvoeders zijn digitale immigranten ten opzichte van de nieuw geboren digitale generatie. In het nieuwe familieparadigma zijn kinderen de deskundigen, de link naar de digitale cultuur. Kinderen zijn behoorlijk onafhankelijk en zetten hun eigen toon op het internet. Dit vraagt om ouderlijk toezicht, de inspanning van ouders om aandachtig en aanwezig te zijn. Belangrijker dan technologische kennis is een betrokken, nieuwsgierige en respectvolle houding van ouders. Shacher vertelt enthousiast en weet in haar lezing een ingewikkeld opvoedingsvraagstuk terug te brengen naar de eenvoudige principes van het programma van geweldloos verzet van Haim Omer (2011).

Mijn collega Gerrit van Ramshorst bezoekt de workshop van Shacher, waarin deze dieper ingaat op de lezing en het begrip ouderlijk toezicht. Voor degenen die bekend zijn met de methodiek van Omer levert deze workshop niet veel nieuws op.

Omdat ik in mijn eigen praktijk een positieve ervaring heb opgedaan met het gebruik van e-mail als communicatiemiddel binnen therapie,

ben ik nieuwsgierig naar de workshop van Sanne Oomens, psycholoog en systeemtherapeut werkzaam bij het behandelprogramma Relatie en psyche van PsyQ in Den Haag, en Heleen Drijver, beleidsadviseur en e-learning consultant, werkzaam bij De Gelderse Roos. Voor- en nadelen van e-mail als communicatiemiddel worden besproken. De grootste valkuil is het verliezen van het principe van meervoudige partijdigheid.

Nieuw voor mij is de aandacht die Oomens en Drijver richten op de status van een e-mail. Een e-mail is een medium op zich en heeft een juridische status vergelijkbaar met een brief. Deze status vraagt om voorlichting en het maken van afspraken met cliënten over privacybescherming en over de identiteit van degene met wie je mailt. Aan de mail kun je immers niet zien of die daadwerkelijk van je cliënt afkomstig is. Oomens en Drijver pleiten voor een standaardverklaring, een contract, voor e-mailgebruik met cliënten, iets waar op mijn eigen werkplek nog geen aandacht voor is maar wat wel aan te raden is.

Hoewel we de neiging hebben televisieprogramma's als de Supernanny, Dr. Phil en Oprah Winfrey met een grote korrel zout te nemen, waarschuwt ontwikkelingspsycholoog, systeemtherapeut en televisiemaker Steven Pont in zijn workshop voor de invloed van televisiebeelden. Dr. Phil is voor onze cliënten realiteit. Doordat

ze dagelijks op televisie zijn, bepalen Dr. Phil en de Supernanny de regels voor wat normaal is. Tegen deze televisiebeelden praat niemand op. Beelden zijn krachtig. Als professionals moeten we ze de juiste betekenis geven omdat niemand anders het doet. Het is belangrijk deze programma's niet weg te wuiven maar er met cliënten over te praten op meta-niveau. Je kunt de beelden van de Supernanny niet gebruiken als voorbeeld maar wel als onderwerp om over te praten: wat vindt u van deze beelden?

De plenaire lezing van Evan Imber-Black, gezinstherapeut aan het Ackerman Institute for the Family in New York, sluit naadloos aan op de workshop van Steven Pont. Deze lezing vindt live plaats via Skype. Imber-Black wijst erop dat het vroeger heel normaal was dat men geheimen had. De opkomst van de televisie droeg er aan bij dat taboeonderwerpen algemeen besproken werden. Eind jaren zestig vond op televisie de eerste talkshow plaats waarin gepraat werd over problemen. Door de jaren heen is praten over problemen heel normaal geworden. Geheimen vertellen voor een groot publiek lijkt tegenwoordig meer anoniem dan aan tafel je geheim met je partner delen. Maar hoe kun je eventuele schade repareren als de geheimen al verteld zijn? In de gezinstherapie komt dit fenomeen vaak voor in ja-

...Dr. Phil en de Supernanny bepalen de regels voor wat normaal is...

nuari, nadat mensen tijdens het kerstdiner onder invloed van een drankje in het bijzijn van de hele familie hun zielenroerselen hebben opgebiecht. De reparatie begint met het erkennen van de nieuwe informatie en door elkaar de vraag te stellen: hoe gaan we hier samen mee om?

Was computergebruik eerst iets voor 'nerds', de laatste jaren zijn het juist de communicatief rijken die wat met het medium doen. Dit zegt Albert Benschop, psycholoog, socioloog en filosoof, werkzaam bij de Universiteit van Amsterdam. De computer is een medium geworden om tot betekenisvolle contacten te komen. Beslissend voor een relatie is sociale aanwezigheid. Dit hoeft niet in de zelfde ruimte te zijn. Juist door afstand kun je nabijheid vormen. Deze kennis maakt internet tot een medium voor therapie. Het leidt tot flexibilisering van de behandeling in tijd (door flexibelere spreekuren en snelle feedback), in ruimte (de spreekkamer is immers overal) en in geheugen (want de gesprekken worden automatisch opgeslagen).

Waar twee jaar geleden in de lezingen meer de nadruk lag op angst voor en het anticiperen op de (nadelige) gevolgen van internetgebruik, wordt dit internetgebruik vandaag de dag algemeen geaccepteerd. Waar eerst de zorg bestond dat sociaal angstigen

wegvluchten op internet, blijken juist de communicatief rijken de weg op internet te vinden. Je wilt ontdekken en meedoen. Zouden wij ons dan toch ook langzamerhand evolueren naar de homo zappiens?

Annemarie Gerritsen

Literatuur

- Omer, H. (2011). *The new authority. Family, school, and community*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gerritsen, A. (2008). Real life, second life? Nieuwe media en systeemtherapie. *Systeemtherapie*, 20(3), 199-202.

60 Ans de therapie familiale, 20 ans d'EFTA... et après?

Zevende congres van de European Family Therapy Association, 29-31 oktober 2010 te Parijs.

Bovenal is het heerlijk om drie zonnige dagen in oktober in duizelingwekkend en rumoerig Parijs te zijn. Het zevende congres van de European Family Therapy Association (EFTA) vond plaats in het Palais de Congrès, met links zicht op de Arc de Triomphe en rechts op zijn 'postmoderne' weerspiegeling, de Grande Arche de la Défense. De stad lokt, verleidt, maar wij kwamen om wat nieuws te leren. De titel van het congres was '60 jaar gezinstherapie, 20 jaar EFTA, en daarna?'. De drie congresdagen droegen ieder een titel: Wat is er in de afgelopen 20 jaar veranderd; Wat zijn actuele problemen en welke nieuwe modellen en praktijken sluiten daarop aan; Wat volgt, vanuit welke perspec-

tieven en ethiek kunnen wij daarop vooruitkijken?

Grote woorden scheppen grote verwachtingen, temeer omdat in het programma boeiende prominenten waren opgenomen, Franstalige sprekers als Mony Elkaïm, Guy Ausloos en Eric Trappeniers, en anderstalige sprekers als Maurizio Andolfi, Allen Carr en Carlos Sluzki. Ons viel een tweedeling op tussen de Franstaligen en anderstaligen. De organisatoren spraken vooral het eigen Franstalige publiek aan. Het ontbrak aan ruimte en aandacht voor internationale uitwisselingen. De Nederlanders en Vlamingen zochten elkaar op tussen en na de plenaire bijeenkomsten en workshops. Zij reflecteerden geest-